

Κώστας Χ. Πασχάλης

«...Και τότε κατάλαβες γιατί οι απελπισμένοι γίνονται οι πιο καλοί επαναστάτες...»

Οι επόμενες μέρες της εκλογικής αναμέτρησης, που άλλαξε άρδην το πολιτικό σκηνικό της χώρας.

Συνομιλώ καθημερινά, όπως όλοι μας, με συμπολίτες μου. Προτιμώ να ακούω προσεκτικά παρά να εκφέρω άποψη. Άλλωστε δεν είμαι και πολύ βέβαιος αν πραγματικά είμαι σε θέση να το κάνω. Στους περισσότερους από αυτούς διακρίνω το αμφιλεγόμενο και αινιγματικό μείδισμα της «Τζοκόντας».

«Δώσαμε την απάντηση που τους άξιζε» απαντούν υψώνοντας περήφανα τη φωνή τους. Φωνή που οφείλω να αναφέρω πως ηχούσε πολύ πιο χαμηλότονα τις παρελθούσες δεκαετίες μπροστά στις σαγηνευτικές «σειρήνες» του δικομματισμού. Ίσως γιατί όλα αυτά τα χρόνια «κουτσοβολουόμασταν» με τα ψίχουλα και τις απατηλές υποσχέσεις που μοιράζονταν αφειδώς από τις κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις. .

Μετά την πρώτη έκφραση του ενθουσιασμού και καθόσον μπαίνει εκβιαστικά το ζήτημα της (αδιέξοδης) επόμενης μέρας, διακρίνω στο βλέμμα τους τη λεπτή πλην εμφανή σκιά του φόβου. «Με κάποιον τρόπο θα τα βρουνε» μου λένε, όμως, στο τέλος. «Πάντως σε κάθε περίπτωση, εμείς στο μαντρί δεν γυρίζουμε. Είναι να μη γυρίσει ο τροχός...».

Ο τροχός πράγματι γύρισε. Και γύρισε κάνοντας εκκωφαντικό θόρυβο, ταρακουνώντας συθέμελα το (έτσι κι αλλιώς) σαθρό πολιτικό οικοδόμημα. Πάνω στα ερείπιά του, στα οποία και ερίζουν καθημερινά οι πρωταγωνιστές του χθες και του σήμερα, αναδύεται η παρουσία ενός νέου ανθρώπου. Παρουσία δυσδιάκριτη πλην ορατή. □

«...Ο τύπος ανθρώπου που έχει προκίψει ύστερα από αυτές τις εκλογές είναι αυτός που δεν πιστεύει σε τίποτα, που δεν μπορεί να εμπιστευτεί κανέναν, που δεν ελπίζει, που βλέπει ότι δεν μένει κανένα περιθώριο για τη δική του κοινωνική υπόσταση - ίσως και ότι η κοινωνία δεν τον χρειάζεται, τον έχει αποβάλει. Τα τελευταία χρόνια αυτός ο τύπος ανθρώπου αυξήθηκε γεωμετρικά. Αυτού του τύπου άνθρωποι όμως δεν αποτελούν κοινωνική τάξη, δεν έχουν κοινά συμφέροντα, δεν είναι σε θέση να δώσουν κάτι ο ένας στον άλλον. Είναι απελπισμένοι.

Οι κοινωνικές συμπεριφορές αυτών των ανθρώπων δεν μπορεί να μην είναι «εναντίον»• εναντίον της κοινωνίας που τους έβαλε στο περιθώριο, εναντίον των υπευθύνων για το κατόντημά τους• δεν μπορεί να μην είναι συμπεριφορές τύπου «γιαία πυρί μχθήτω» - αυτοί οι άνθρωποι έχουν χάσει τα πάντα...

Μπροστά στην κάλη θα σκεφτεί ένας τέτοιος άνθρωπος τι είναι δημοκρατικό και τι δεν είναι; Ποιος είναι με την Ευρώπη και ποιος δεν είναι; Ποιος υπερασπίζεται το ευρώ και ποιος τη δραχμή;...», γράφει ένας πολιτικός αναλυτής.

«...Και τότε κατάλαβες γιατί οι απελπισμένοι γίνονται οι πιο καλοί επαναστάτες...» γράφει ο Τάσος Λειβαδίτης. Γιατί ακριβώς δεν έχουν να χάσουν τίποτα παραπάνω από αυτά που ήδη έχουν χάσει. Γιατί η ζωή τους ακροβατεί πάνω στο κενό.

Ο φόβος και η οργή, η οικονομική εξαθλίωση και η ανέχεια, η έλλειψη προοπτικής και ελπίδας, ξυπνά μέσα τους την αντίδραση του πληγωμένου ζώου. Της ύστατης, έστω και απεγνωσμένης, προσπάθειας που κάνει για να παραμείνει ζωντανό.

Η αποδοχή των (όποιων) ριζοσπαστικών επιλογών δεν συνιστά συνειδητή πολιτική πράξη αλλά αναγκαστική επιλογή, πίσω από την οποία βρίσκεται η ουσιαστική και πρωταρχική ανάγκη της επιβίωσης.

«Πρόβα ιστορίας» χαρακτήρισε ένας δημοσιογράφος τα εκλογικά αποτελέσματα. Και είναι γεγονός πως για

Κώστας Χ. Πασχάλης

«...Και τότε κατάλαβες γιατί οι απελπισμένοι γίνονται οι πιο καλοί επαναστάτες...»

πρώτη φορά από τη δεκαετία του '40, οι άνθρωποι αυτής της χώρας γίνονται «ισότιμοι συνομιλητές», συνδιαμορφωτές της Ιστορίας.

Ουδείς είναι σε θέση να γνωρίζει τι θα γράψουν οι επόμενες σελίδες της και φυσικά ουδείς εύχεται και επιθυμεί να ξαναζήσει τις τραγικές καταστάσεις του παρελθόντος, αλλά το βέβαιο είναι πως το αύριο σε κάθε περίπτωση δεν θα είναι το ίδιο με το χθες. Βέβαιο είναι επίσης, πως το αύριο δεν θα είναι ανοιχτή λεωφόρος (όπως κάποιοι θέλουν να διατυμπανίζουν ή απλά να υπόσχονται). Αντίθετα περισσότερο σαν στενό και δύσβατο μονοπάτι μοιάζει, το οποίο και θα πρέπει να περπατήσουμε επιστρατεύοντας και τα τελευταία αποθέματα αντοχής μας, με την μόνη ελπίδα να βρούμε το δρόμο.

«...Το δρόμο πρέπει να ξαναβρούμε το δρόμο.

Κάθε στιγμή να ξαναβρίσκουμε το δρόμο...»

(Τίτος Πατρίκιος)